

IMPORTANȚA ACTIVITĂȚILOR DE DEZVOLTARE PERSONALĂ ÎN GRĂDINIȚA DE COPII

*Elena Cristina ALUNGULESEI,
profesor pentru învățământul preșcolar,
Școala Gimnazială "Elena Cuza", Piatra Neamț
Grădinița cu program prelungit "Veronica Filip", România*

***Summary.** This article addresses new concepts of the early education curriculum correlated with the new trends of contemporary pedagogy as a viable alternative to traditional pedagogy, the child becoming a spectator, an actor of this own development.*

***Keywords:** child, early education, curriculum, pedagogy.*

Noul Curriculum pentru Educația Timpurie a copiilor de la naștere la 6 ani, corelat cu Programul pentru Reforma Educației Timpurii precum și noile tendințe în pedagogia contemporană ca alternativă viabilă a pedagogiei tradiționale, care pune accent pe însușirea deseori mecanică a cunoștințelor, oferă copilului posibilități nebănuite de afirmare, de creare, stimulându-l să învețe cu plăcere. Acum copilul devine din spectator, actor al propriei dezvoltări, se transformă dintr-o persoană pasivă într-una activă și creatoare. Copilul "creativ" intervine în stabilirea conținuturilor în funcție de propriile nevoi de învățare, activitatea didactică fiind mereu centrată pe elev și nevoile acestuia. Activitatea didactică își modifică parametrii sub impactul cerințelor individuale și de grup. Copilul descoperă noi adevăruri, reelaborează cunoștințe prin acțiuni mintale și practice de cercetare.

Plecând de la aceste premise s-a simțit nevoia pregnantă de a reconsidera importanța activităților desfășurate în grădiniță prin abordarea sistemică a acestora, prin privirea lor ca un ansamblu, considerându-se decisive în egală măsură toate aspectele dezvoltării copilului pentru parcursul său individual ulterior. S-a concluzionat astfel că toate activitățile din timpul unei zile trebuie tratate cu aceeași atenție și planificate drept activități de învățare.

Astfel, activitățile de învățare înglobează activitățile pe domenii experiențiale, jocurile și activitățile alese, precum și activitățile de dezvoltare personală.

Activitățile de dezvoltare personală (ADP) includ rutinele, tranzițiile și activitățile din perioada după-amiezii (pentru grupele cu program prelungit), inclusiv activitățile opționale.

Rutinele

Conform noului Curriculum, rutinele sunt activitățile-reper după care se derulează întreaga activitate a unei zile. Ele acoperă nevoile de bază ale copilului și contribuie la dezvoltarea globală a acestora. Rutinele înglobează, de fapt, activitățile de tipul: sosirea copilului, întâlnirea de dimineață, micul dejun, igiena-spălatul și toaleta, masa de prânz, somnul/perioada de relaxare de după – amiază, gustările, plecarea copiilor acasă.

La baza formării rutinelor stă un mecanism fiziologic: formarea unor sisteme de legături temporale sau de stereotipuri dinamice bine consolidate, care permit transformarea unei acțiuni, a unei deprinderi în obișnuințe devenite necesități.

Avantajele și importanța rutinelor:

- rutina are rolul de a focaliza atenția copilului, de a-l liniști și relaxa;
- rutina zilnică este foarte benefică pentru copii, datorită faptului că anticiparea a ceea ce va urma conferă un sentiment de siguranță și încredere;
- copiii mici sunt debusolați de dezorganizarea unei zile, așadar, un ritual, o activitate devenită obișnuită, le crează confort psihic, le conferă încredere și stabilitate;
- atunci când un copil nu depinde de un program, comportamentul lui reflectă lipsa acestuia, fiind haotic și inconștient.

Tranzițiile

Cuvântul tranziție denumește acea trecere (lentă sau rapidă) de la o stare la alta, de la o idee, de la o situație la alta. În grădiniță tranzițiile sunt activități de scurtă durată, care fac trecerea de la momentele de rutină la alte tipuri/ categorii de activități de învățare, de la o activitate de învățare la alta, în diverse momente ale zilei. Mijloacele de realizare a acestui tip de activitate variază foarte mult, în funcție de vârsta copilului, de contextul momentului și de calitățile cadrului didactic. În acest sens, ele pot lua forma unei activități desfășurate în mers ritmat, a unei activități care se desfășoară pe muzică sau în ritmul dat de recitarea unei numărători sau a unei framântări de limbă, a unei activități în care se execută concomitent cu momentul de tranziție, respectiv un joc cu text și cânt cu anumite mișcări cunoscute deja de copii, etc. Mișcarea este esențială pentru creșterea și dezvoltarea copiilor. De aceea tranzițiile care vor îngloba mișcare și/sau muzică vor fi cele mai îndrăgite de către copii.

Un alt rol pe care tranzițiile reușesc să-l exercite este cel de a liniști grupul de preșcolari. Sunt momente pe parcursul desfășurării programului din grădiniță când copiii devin prea gălăgioși și își pierd atenția. Captarea atenției și trezirea curiozității copiilor în astfel de situații devine o adevărată provocare pentru cadrul didactic iar folosirea unor tranziții sub formă de cântecele sau poezii liniștitoare, la momentul potrivit, vor trezi din nou interesul pentru activitate.

De asemenea, atunci când se trece la o rutină (ne spălăm pe mâini, mergem la baie, copiii ies în curtea grădiniței, se pregătesc pentru plecarea acasă etc.), tranzițiile sunt cele mai potrivite pentru a pregăti desfășurarea acestor rutine.

Antrenarea preșcolarilor în activități plăcute în care trecerea de la o etapă la alta să se facă fără a provoca situații stresante pentru preșcolari, depinde de modul în care educatoarea gestionează și își proiectează activitățile.

Activitățile din perioada după-amiezii

Activitățile desfășurate în perioada după – amiezii adică activitățile recuperatorii pe domenii de învățare, recreative, de cultivare și dezvoltare a înclinațiilor- sunt tot activități de învățare. Acestea respectă ritmul propriu de învățare al copilului și aptitudinile individuale ale lui și sunt corelate cu tema săptămânii/ tema proiectului și cu celelalte activități din programul zilei.

Activitățile opționale

Conform noului Curriculum activitățile opționale intră tot în categoria activităților de dezvoltare personală și se includ în programul zilnic al copilului în grădiniță. Ele sunt alese de către părinți, din oferta prezentată de unitatea de învățământ la 15 septembrie și

aprobată de către Consiliul de Administrație și de Comisia Metodică din grădiniță, în urma analizei condițiilor materiale și umane existente.

Aceste activități sunt realizate de către educatoare sau de către profesori specializați în diferite discipline. În cazul desfășurării unui opțional de către educatoare, aceasta va stabili obiectivele, conținuturile și modalitățile de realizare în funcție de tipul de opțional ales, nivelul grupei, particularitățile individuale ale copiilor, durata opționalului, etc. În acest caz, educatoarea va întocmi o planificare pentru opționalul ales și o va supune Comisiei metodice din grădiniță în vederea avizării.

Activitățile opționale vizează diferențierea și individualizarea și vin în sprijinul valorificării și dezvoltării unor aptitudini individuale și a unor nevoi personale.

Regulile grupei

Așa cum am amintit anterior, tendința actuală este aceea de a stabili copiilor anumite activități – reper care să le înlesnescă înțelegerea programului aparent haotic (pentru ei) al unei zile la grădiniță. Acestea sunt rutinele, acele activități înglobate ADP care au rolul de a stabili un program ușor de urmat și înțeles de către copii.

Când vorbim despre un program vorbim și despre niste reguli pe care copilul ar trebui să le respecte. Un program cu reguli și repere orare clare poate fi agreat și respectat de către copii dacă aceștia participă direct la stabilirea lor.

Consecvența privind limitele acceptate în grupele de copii și în relațiile dintre cei prezenți aici, îmbracă de cele mai multe ori „haina”, ușor acceptată și îndrăgită de către copii, cea a regulilor grupei. Fixarea unor limite clare ajută la crearea unui climat care îndrumă foarte bine copiii în ceea ce privește felul cum se pot comporta și ce anume au de făcut.

În cadrul grădiniței copiii sunt familiarizați cu regulile grupei, ce trebuie respectate și urmate cu conștiinciozitate. Astfel ei devin responsabili cu ordinea și curățenia în sala de grupă, cu îngrijirea plantelor, cu distribuirea anumitor materiale etc.

Mergând pe deviza “Ce ție nu îți place, altuia nu-i face”, regulile grupei pot fi stabilite de către educatoare și discutate apoi cu preșcolarii.

O modalitate care responsabilizează mai mult copiii este aceea în care regulile grupei sunt stabilite de către preșcolarii împreună cu educatoarea. Astfel în cadrul unei activități DOS-Educație pentru societate din săptămânile inițiale ale anului școlar se vor stabili regulile grupei prin raportarea lor la unele comportamente considerate negative. Astfel acestea vor fi mult mai ușor memorate de către copii care vor dobândi o motivație puternică pentru a le respecta. Regulile astfel stabilite vor fi apoi discutate într-o ședință comună educatoare-părinți-copii. Astfel părinții vor fi informați despre comportamentele pe care copii le consideră acceptate în grupul din care fac parte, putând apoi interveni cu mai multă ușurință și în cunoștință de cauză în vederea ameliorării unui anumit comportament nedorit. Dacă vom implica preșcolarii și familiile acestora în stabilirea regulilor grupei vom stimula dorința de implicare, copiii (și implicit părinții) fiind învățați să-și asume răspunderea pentru faptele lor.

Regulile grupei pot fi postate în diverse locuri strategice din clasă, pot fi vizibile pe tot parcursul zilei sau pot fi folosite doar în momentul în care se impune menționarea lor. Însoțite de imagini reprezentative mesajului transmis, copiii vor ști că au caracter obligatoriu și trebuie respectate de către toată grupa. Ele trebuie să fie cunoscute de către toți copiii, astfel încât în momentul în care va fi arătat simbolul ce reprezintă o anumită regulă preșcolarii să acționeze în consecință în vederea corectării comportamentului nepotrivit. De asemenea, ori de câte ori este

cazul, ne reamintim împreună de ce este necesar să respectăm regulile grupei. Acțiunea corectivă realizată prin prezentarea unui simbol reprezentativ poate fi îndeplinită de către educatoare sau de către un copil numit responsabil (pentru o zi sau pentru o săptămână- la grupele mai mari). Se va realiza o rotație ciclică astfel încât fiecare copil să ajungă la un moment dat să fie responsabil de corectarea comportamentelor nepotrivite prin intermediul regulilor grupei. Experiența demonstrează că un copil ce are tendința de a nu respecta regulile va deveni mult mai disciplinat în momentul în care va fi numit responsabil.

Dacă alegem să reamintim regulile grupei zilnic această activitate poate fi realizată în cadrul Întâlnirii de dimineață, la Activitatea de grup prin intermediul unui joc.

Regulile grupei pot lua de asemenea forma tranzițiilor. Mijlocul cel mai potrivit pentru a-i deprinde pe copii cu aceste reguli este folosirea unor imagini potrivite dar și poezii și cântecele care să conțină aceste reguli. Astfel atunci când este timpul pentru o rutină se poate indica copiilor imaginea potrivită și sugestivă prin care copiii vor fi pregătiți pentru ceea ce va urma. Se pot folosi poezioare sau cântecele prin care se descrie o regulă a grupei care se referă la igiena necesară înainte de a mânca sau la respectarea liniștii, înainte de a începe o activitate corespunzătoare (povestirea sau lectura educatoarei, realizate la DLC). De asemenea când este timpul plecării se poate folosi ca și tranziție o poezie , regulă a grupei , care sugerează apropierea acestui moment și comportamentul dezirabil.

Indiferent de forma pe sub care sunt stabilite și prezentate, regulile grupei reprezintă o necesitate în activitatea de zi cu zi a unui colectiv și presupun o abordare serioasă și responsabilă din partea cadrului didactic.

“Tot ce dictează natura este bun pentru o anumită intenție. Întreaga natură, în general, nu este de fapt nimic altceva decât o coeziune de fenomene după reguli: și nu există nicăieri lipsa de reguli.” Immanuel Kant

BIBLIOGRAFIE

1. ANDREESCU, F. și colaboratorii, 1874, Pedagogie Preșcolară, București, E.D.P.
2. ANUCUȚA, L.; ANUCUȚA, P. Cunoașterea și educarea creativității la elevi, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2005.
3. Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la naștere la 6-7 ani - Anexa la ordinul ministrului Educației Naționale nr. 4.694/2.08.2019